

KASTEEL AMERONGEN

BULLETIN

Voorjaar 1995

Uitgave

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Onderhoud van
groenvoorzieningen en
renovatie kasteeltuin
Amerongen uitgevoerd
door

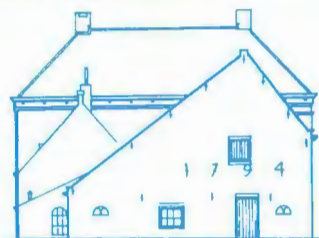
Tuin- en plantsoenaanleg

Van Ginkel

Castor 64, Postbus 11, 3900 AA Veenendaal, tel. 08385-19039

Aanschuiven!

...voor ons Stallerij-menu.
Elke zondag vanaf
12.00 uur een voor- en
hoofdgerecht naar keuze
en koffie toe voor f 29,-.

HERBERG
DEN ROODEN LEEUW

Drostestraat 35, Amerongen

De Stallerij

KASTEEL AMERONGENBULLETIN12^{de} jaargang

nr. 31

voorjaar 1995

blz.

INHOUD

Doelstelling en Donateurs	2
Jaarverslag	4
Een zilveren cabaret voor Kasteel Amerongen	5
Houtworm telijf gegaan in Kasteel Amerongen	6
Een mysterieuze vondst	7
Een keizerlijke asielzoeker	8
De gast vertrekt	9
Herinneringen van een huisarts (1920)	10
Keizerlijke bezorgdheid	12
Van het Concertpodium	13
Huisconcerten - Voorjaar 1995	15
Inlegvel met Concertagenda 1995 - 1996	
Deel 3	16
De Heerlijkheid Amerongen in de 17de en 18de eeuw	
Voor de 71ste keer	23
Vacature	27
Beschilderde eieren	28
Fietsen op de Heuvelrug	29
Rondtuinen en Berenfestival	
Nog meer evenementen	30
Gezinskaart Kasteelbezoek	31
Colofon	31

DOELSTELLING

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij het verwezenlijken van de doelstellingen van de in Amerongen gevestigde 'Stichting Kasteel Amerongen' door:

- het verzamelen van fondsen uit donaties en schenkingen ten behoeve van restauratie en onderhoud van het kasteel Amerongen met bijgebouwen, tuinen, inventaris, archief en verdere aanbehoren;
- aankoop van voorwerpen welke een verantwoorde aanvulling betekenen op de aanwezige inventaris en archieven;
- het organiseren van muziekkuitvoeringen, excursies, voordrachten, etc., waarvan de opbrengsten ook een steunpunt vormen;
- het verrichten van onderzoek en het uitgeven van publicaties over het kasteel en zijn vroegere bewoners, een en ander in overeenstemming met de wensen van en in overleg met het Dagelijks Bestuur van de Stichting Kasteel Amerongen en in het algemeen het bevorderen van alle activiteiten in het belang van de instandhouding en openstelling van het kasteel als museum;
- het coördineren en motiveren van vrijwillige helpers.

De Stichting is door de fiscus gerangschikt als instelling in de zin van artikel 24 I der Successiewet 1956.

Kasteel Amerongen is één van de weinige opengestelde kastelen in Nederland, waarvan de inventaris, na het vertrek van de laatste particuliere eigenaren, volledig in tact is gebleven. Vrijwel nergens anders treft men een ambiance aan, welke zo de aristocratische sfeer van vroegere tijden weerspiegelt als op Kasteel Amerongen.

De oudste meubels dateren van vóór de brand van 1673 en zijn later door de verschillende bewoners aangevuld tot de collectie die nu aanwezig is, waarin begrepen de fraaie historische muziekinstrumenten.

De collectie is nooit versnipperd omdat zij lange tijd volgens het Engelse erfrecht (naar nationaliteit van de meeste bewoners) op de oudste zoon vererfde.

Die eeuwenlange aanwezigheid van de meubels in hetzelfde huis en vaak op dezelfde plaats is een unicum in Nederland en maakt het voor de Stichting-eigenaresse de moeite waard

om die lijn voort te zetten en het vele achterstallige onderhoud door restauratie op te heffen.

Aan de kap en buitenmuren van dit zo imponerende 17de eeuwse huis, is de restauratie voltooid, evenals die aan de bijgebouwen. De restauratie aan schilderijen en meubilair vindt zijn voortgang.

Van subsidies en entreegelden alleen is het niet mogelijk de exploitatie en de restauratie te bekostigen.

Het is daarom verheugend dat zich telkens nieuwe donateurs melden en dat er bovendien óók schenkingen worden gedaan.

DONATEURS:

genieten, op vertoon van hun geldige kaart, vrij toegang tot het Kasteel, de tuinen en het park gedurende de openingsuren.

de donateurskaart is persoonlijk

Donateurs betalen (min.) f 25,- p.p. per kalenderjaar.
Donateurs-voor-het-leven minimaal f 250,- per persoon.

Postbank rekening 6163, t.n.v. penningmeester van de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen.

* * *

Tot de bijgebouwen van Kasteel Amerongen behoren o.a.

- * de Oranjerie, waarin de Winkel is ondergebracht en waarin 's winters de kuitplanten onderdak krijgen,
- * de Stallen, met theeschenkerij 'de Paardestal',
- * het Koetshuis, een ruimte geschikt voor receptie, lezing, vergadering, congres of feest.

Voor gebruik van het Koetshuis schriftelijk verzoek aan:
Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen,
t.a.v. mevrouw H.T.M. Bruins Slot - de Jong,
Drostestraat 20, 3958 BK Amerongen.

Vooraf telefonisch overleg met betrekking tot de agenda:

Kasteel Amerongen, tel. 03434-54212 (10 - 15 uur)

* * *

EEN GEWOON JAAR

De redactie van het Bulletin rekent er op dat voor het voorjaarsbulletin een jaarverslag(je) wordt geleverd door de secretaris.

Dit jaar was mijn reactie: ik heb niet zoveel tijd deze keer, maar het hoeft niet zo lang te zijn want het was een gewoon jaar. Achteraf gezien is dat een wat vreemde constatering, want wat is een gewoon jaar.

Een jaar zonder uitschieters? Geen spectaculaire afsluiting van restauratie-fasen, geen bijzondere activiteiten, geen vip's die een bezoek brachten aan het kasteel?

Een "gewoon" jaar was een jaar waarin de Engelen textiel restaureerden, de muziekcommissie concerten organiseerde, de museumcommissie werkte aan de voorbereiding van de herdenking dat 75 jaar geleden keizer Wilhelm II zijn tijdelijk verblijf in Amerongen verwisselde voor een definitief verblijf in Doorn.

Een jaar waarin tuin- en boskabouters in tuin en park werkten en de winkelmedewerkers hun "waren" aan de man brachten en weer een Kerstmarkt organiseerden. Het Koetshuis verhuurd werd voor bruiloften en partijen en aan het bedrijfsleven en een goede P.R. er voor moest zorgen dat het aantal bezoekers - vorig jaar waren dat er ongeveer 37.000 - zo mogelijk nog wat groter wordt.

Een jaar waarin de volgende restauratie-fase een steeds terugkerend agendapunt was en de gevolgen van de wateroverlast rond Kerstmis 1993 werden geëvalueerd, niet vermoedend dat ruim een jaar later het probleem zich opnieuw zou voordoen.

Een jaar waarin honderden keren informatie werd gegeven over alles wat het kasteel betreft, afspraken werden gemaakt voor rondleidingen en roosters werden opgesteld voor suppoosten en rondleiders terwijl een accuraat bijgehouden agenda er voor moest zorgen dat de zaken niet door elkaar liepen en bij dat alles de huisbewaarder coördineerde en een oogje in het zeil hield.

Dat was het ieder jaar weer terugkerende gewone jaar met de gewone werkzaamheden zodat met de medewerking van zo'n 130 vrijwilligers alles in en bij het Kasteel zijn "gewone"

gang kon gaan.

Natuurlijk waren er ook de bijzondere activiteiten zoals een Beren-festival, een Antiekbeurs, een Jazz-at-the-Castle, een Kinderconcert, het Rondtuinen, een Medewerkers avond, een Donateursdag enz., maar ook dat waren activiteiten waarbij ook weer diezelfde vrijwilligers betrokken waren.

En al die zaken passeerden tijdens de maandelijkse Dage-lijks Bestuursvergaderingen en Werkgroepvergaderingen het bestuur van de Vriendenkring, een bestuur met tot vorig jaar gelukkig een nogal constante bezetting. Dat veranderde, toen zowel mevrouw Rotgans - met PR in haar portefeuille - als de heer Van der Laan bedankten als bestuurslid. In de plaats van de heer Van der Laan werd de heer Op den Orth uit Leersum benoemd, maar een opvolger voor mevrouw Rotgans werd nog niet gevonden. Gelukkig bleven zowel mevrouw Rotgans als de heer Van der Laan redactie- lid van het Bulletin.

Een "gewoon" jaar in vogelvlucht, deze keer eens onder- strepend het belang van het "gewone" werk voor het goede reilen en zeilen van het Kasteel.

J.D. van de Nadort
secretaris

* * *

EEN ZILVEREN CABARET VOOR KASTEEL AMERONGEN

Bij Sotheby's Amsterdam, werd op 28 november 1994 een zilveren cabaret geveild. Het voorwerp, een vierkant blaadje op pootjes, draagt de wapens Bentinck en Van Tuyll. Dankzij snelle actie, werd de cabaret door de Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen verworven voor het Kasteel. In het volgende nummer van het Bulletin, zal nader worden ingegaan op de betekenis en de functie van dit bijzondere voorwerp.

* * *

HOUTWORM TELIJF GEGAAN IN KASTEEL AMERONGEN

De tand des tijds kent vele bondgenoten. Zonlicht, vocht, vuil, schimmels en, niet te vergeten, centrale verwarming, kunnen grote verwoestingen aanrichten in een museum. Een belangrijke aanvulling op dit scala aan rampen, vormen de legioenen der insecten. Nog maar net uit het ei gekropen, zet de jonge larve hongerig de tanden in hout of textiel en baant zich al etend een weg door ons Nationaal Erfgoed. Na zich aldus op knap onbehoorlijke wijze gedragen te hebben, fladdert het volgroeide insect schaamteloos de vrijheid tegemoet, op weg naar soortgenoten en voortplanting! Nadat de mens tijdenlang geprobeerd heeft om spuitend, sproeiend en gassend de insectenplaag een halt toe te roepen, ontstond enkele jaren geleden een periode van bezinning. Men kreeg de briljante inval, dat de gebruikte verdelgingsmiddelen misschien ook niet zo best waren voor de gezondheid van de gebruiker. Van weeromstuit werden vrijwel alle middelen verboden. En zo de gezondheid van de mens misschien niet meer door dit gif werd aangetast, was het wel duidelijk wie dankzij het verbod floreerden: jawel, alle knagende larfjes van de insectenfamilie.....

Voor musea leek een moeilijke periode in te gaan, totdat enkele jaren geleden de firma Rentokil een nieuw produkt op de markt bracht: de CO²-tent. Sterker zelfs, de komst van deze tent betekende een absolute vooruitgang! Vroeger moesten de voorwerpen met een wagen naar een bedrijf worden vervoerd en weer opgehaald. Nu echter, wordt een grondzeil gebracht dat in een kamer van het Kasteel wordt neergelegd. De te behandelen voorwerpen kunnen rustig en voorzichtig door de museummedewerkers op het grondzeil worden geplaatst. Als men klaar is, komt het bedrijf weer langs, maakt een tent vast aan het grondzeil en plaatst enkele flessen met CO² en een pomp. Eerst wordt de tent vacuum gezogen, waarna de CO² erin wordt gepompt. Het klimaat in de tent wordt op 18 graden Celsius gebracht. Dit is belangrijk, want de eitjes van de houtworm nemen bij een lage temperatuur (beneden de 10 graden Celcius) nauwelijks zuurstof op, waardoor de behandeling niet effectief zou zijn. De tent blijft ongeveer vier weken staan, een periode waarin alle houtworm en eitjes bezweken zijn. Tenslotte

wordt de tent leeggepompt (via een slang naar buiten) en kunnen de houtwormvrije voorwerpen weer het museum in.

Eng? Nee, zeker niet. CO² (kooldioxide of koolzuurgas) is iets dat wij allen uitademen: een gas dat geen zuurstof meer bevat. Het klimaat in de tent is dan ook bepaald ongezond voor levende organismen.

Tests en onderzoek hebben aangetoond, dat CO² geen invloed heeft op materialen. Steeds meer musea passen deze methode dan ook toe. Voor Kasteel Amerongen was de CO²-tent een ware oplossing, omdat er ook zwakke, kwetsbare voorwerpen behandeld moesten worden. Eind februari werd de Eetkamer dan ook tijdelijk als camping ingericht. Alle meubels, snijwerk, voorwerpen en textiel waar verdachte bewegingen in waren geconstateerd, werden op het grondzeil gezet. Een belangrijke rol bij deze versie van "Opsporing Verzocht" werd natuurlijk gespeeld door onze werksters. Als eersten merken zij doorgaans dat er iets niet pluis is en dat meubels e.d. worden bewoond. De Engelen leverden enkele kle- den die ooit tegen mot waren behandeld, je kunt immers nooit weten....

Binnenkort, eind maart, wordt de tent weer leeggehaald en gaan wij hopelijk houtworm-vrij het nieuwe museumseizoen in. Maar in de komende jaren zal de tent nog wel een paar keer worden opgezet in het Kasteel, waarna wij hopen de knagende tijd een tand uitgetrokken te hebben.

André van der Goes
conservator

EEN MYSTERIEUZE VONDST

Onlangs is een in potlood uitgevoerd anoniem portret van een goed geklede heer tussen de boeken uit het muziek-archief van Kasteel Amerongen tevoorschijn gekomen! De tekening is gesigineerd door L. Lefèbre, en onze conservator Marieke Knuyt was de gelukkige 'vinder'. In het volgende Bulletin zal zij er iets over vertellen.

EEN KEIZERLIJKE ASIELZOEKER

Persberichten en spotprenten over keizer Wilhelm II tijdens zijn verblijf op Kasteel Amerongen, 1918 - 1920

Tentoonstelling van 15 mei t/m 18 juni 1995

Op 15 mei is het precies 75 jaar geleden dat de Duitse ex-keizer verhuisde van Amerongen naar Doorn. In De Courant van 14 mei 1920 wordt hiervan op de volgende manier melding gemaakt:

"Dit zal dan wel de laatste statie zijn van den weinig heroïken, maar toch wel deerniswekkenden levenstocht van den vroegeren Duitschen keizer - hij verhuist in de mei-maand, zooals ieder ander zou verhuizen, met de soesah van meubeltjes en particulier eigendom en de zorg of er nou toch niet wat achtergebleven is....en zou alles nou wel klaar zijn en behangen en "frisch angestrichen" enzoo...."

Het bovenstaande is één van de vele berichten die over de Duitse keizer in de Nederlandse en buitenlandse kranten verschenen toen de keizer op Kasteel Amerongen verbleef. Vrijwel dagelijks bracht het verblijf van de keizer in Nederland de pennen in beweging. Graaf Bentinck, die op een knipselkrant was geabonneerd, ontving al deze berichten. We lezen over de grote consternatie toen de keizer in Eysden arriveerde, de aankomst met de trein in Maarn, de ontvangst te Amerongen, speculaties over vermeende connecties tussen de keizer en de contra-revolutionairen in Duitsland, afgewogen en geëmotioneerde berichten betreffende zijn uitlevering etc, etc. De meeste berichten ademen een rare mengeling van geheimzinnigheid en ontzag voor keizerlijke staatshoofden, ook al zijn ze onttroond, ironische bespiegelingen, milde spot en gevoel voor de dramatiek van een gevallen vorst.

Uiteraard gaf het gebeurde ook aanleiding tot het verschijnen van de nodige spotprenten. Zo zien we de keizer al bomen hakkend vragen: "Indië, zijn daar ook bomen?" Dit naar aanleiding van het zoeken van een verblijfplaats voor de keizer die niet zo dicht bij de Duitse grens lag. De spotprenten en een selectie van de krantenberichten worden van 15 mei tot en met 18 juni in het kasteel geëxposeerd. Tesamen geven ze een goed beeld van de houding

die de Nederlandse regering en de bevolking aannam ten opzichte van een onttroonde keizer, te gast op Kasteel Amerongen.

Net als de keizer deed in die dramatische dagen, kan de bezoeker zelf een schijf Amerongs hout zagen: een historisch souvenir om mee te nemen.

Tentoonstelling: in Kasteel Amerongen

15 mei tot en met 18 juni 1995

Drostestraat 20, 3958 BK Amerongen

tel.: 03434 - 54212

Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag 10.00 - 17.00 uur,
zaterdag, zon- en feestdagen 13.00 - 17.00 uur.

'sMaandags gesloten.

Marieke Knuyt
Conservator

DE GAST VERTREKT...

Uit het dagboek* van gravin Elisabeth Bentinck de hieronder staande aantekening uit 1920:

"15 mei. Een heerlijke zonnige dag. Als gewoonlijk woonden de majesteiten de morgendienst bij. De keizer bracht voor de laatste maal kraaieveren uit de tuin van de ochtendwandeling mee. De keizerin nam van iedereen afscheid. Om 10 uur reed de grote grijze Mercedes voor. De keizer dankte allen, die beneden bij de trap stonden, voor de trouwe diensten, die zij hem hadden bewezen. Diep ontroerd nam de keizerin van papa en mij afscheid. Met warme woorden dankte zij papa voor alles, wat hij voor haar en de keizer in hun moeilijke Amerongse tijd was geweest." Enige alinea's verder schrijft de gravin:

"Langzaam zette de grote grijze auto zich in beweging, reed geruisloos over het slotplein en toen hij de poort naderde, vloog het ijzeren hek open; de politiemannen, die de ingangen zolang trouw hadden bewaakt, salueerden en langzaam onttrok zich de wagen aan onze blik. Enige ogenblikken later werd de poort wijd opengezet om niet weer te worden gesloten. De toegang tot slot Amerongen was weer voor iedereen vrij! "

HERINNERINGEN VAN EEN HUISARTS

De redactie kreeg van een familie uit Amerongen een 'Memorandum' aangeboden, geschreven door Dr. Herman Waller, op 18 oktober 1920, nadat hij vertrokken was uit zijn huisartsen praktijk te Amerongen, over zijn ervaringen met de gevluchte Duitse keizer, die in Kasteel Amerongen logeerde.

"Sittard, 18 oktober 1920.

Nu ik Amerongen sinds enige maanden verlaten heb is het wel aardig wat op te schrijven van mijn ondervindingen met de Duitschers aldaar, omdat in de herinnering (van anderen) de dingen zoo licht anders worden.

Kort nadat ex Keizer Wilhelm II daar op 11 november 1918 zijn somberen intocht deed, temidden van motregen en vallende bladeren en de grauwe gedaanten van enkele wachtende Amerongers werd ik door zijn gastheer Graaf Godart Bentinck ten diner gevraagd, hebbende Wilhelm zijn wensch te kennen gegeven met den dorpsmedicus kennis te maken. En zoo ben ik daar den 30 November op het middagmaal geweest. Nu ex-keizer en Keizerin, Graaf Bentinck, zijn dochter, zijn zoon Carlos en de Ned. diplom. dienst, de generaal v. Gonlard, Eschdorf, de vleugeladjutant Kapt. von Ilseman, later gehuwd met freule Bentinck, zijn lijfarts von Niedner, Gräfin Keller, hofdame van de keizerin, Graaf Bentinck van Zuylestejn en dochter.

Toen allen binnen waren werd de Keizer als zodanig geannonceerd en kwam hij met korte stappen binnen in khaki uniform met vele ordeteekenen en hield een ogenblik circle, waarbijk ook aan hem werd gepresenteerd, waarna hij het sein gaf om aan tafel te gaan door de jeugdige gastvrouw op te leiden. Alle heren - voor zover militair - in uniform. Aan tafel zat ik naast den lijfarts en den jongen Carlos Bentinck. De conversatie was gemoedelijk geen politiek, alles had den gewonen gang, bij het einde gaf Wilhelm weder het sein waarop allen van den tafel terugweken, zoodat hij in front kon passeeren. Dit ging zeer abrupt. In de salon werd nog een oogenblik geconverseerd met de koffie en likeuren en sprak de Keizerin mij aan, die een niet onsympathieken indruk maakte, zeer zacht sprak en er wel lijdende uitzag.

"Zij informeerde zeer naar de ziekte van de overleden Mevrouw Bentinck, of ik haar had behandeld enz., waarvan ik natuurlijk niet veel vertelde dan algemeenheden. Spoedig daarop naar de rookkamer waar ik Wilhelm goed kon waarneemen. Hij maakte geen indruk van "het is voorbij". Hij sprak druk en met vuur, gesticuleerde met zijn rechterhand, stem militair, met nogal wat donnerweters over de opgravingen bij Corfu, grotendeels tegen en met Carlos Bentinck. Er kwam vooral uit zijn pedanterie, en zijn verhalen over de Duitsche Professors en hoe hij zijn omgeving zoo lekker uren lang in den zon had gehouden, waarin hij een bijzonder vermaak scheen te scheppen. En face is het een levendig gezicht met helder oog, maar en profiel met het wijkend voorhoofd bepaald een onaangenaam vossentype."

"Inmiddels werd ik door den lijfarts apart genomen en met hem naar boven om alles te hooren van de oorbehandeling. Het zieke oor moet elke ochtend met twee vloeistoffen worden uitgespoten en dan "snel" geoorspiegeld. De kwestie is namelijk dat de lijfarts weggaat en dat ik dan misschien de behandeling zou moeten doen. Men zou mij dan daaromtrent een boodschap zenden. Echter was dat nog blijkbaar erg onzeker en is het nooit gebeurd."

"Na het rooken nog weer geruime tijd in de salon, waarop wij beurtelings door Wilhelm werden aangesproken of liever tot hem werden gewenkt en waarop hij dan jovialerig een verhaal deed over de chirurgie van de kaakverwonding en een grapje maakte over mijn lengte in verband met de hotelbedden. Nadat hij vertrokken was, laat 11 uur ruim, gingen wij huiswaarts. De Keizerin was reeds eerder geëclipseerd en zagen wij niet terug."

"Nu bleek de volgende dagen niets van de behoefte van de behandeling en inmiddels deed de griep haar beruchte intrede en werd het zeer druk in de practijk."

Het tweede gedeelte verschijnt in het Zomerbulletin.

KEIZERLIJKE BEZORGHEID

Het hoge water ontlokte tijdens een interview de volgende regels uit de mond van conservator André van der Goes: "De Duitse keizer Wilhelm moest een hele tijd later, rond 1920, tandenknarsend toezien hoe het oprukkende water zich niets van zijn bevelenregen aantrok". Dus: werken!

Uit het dagboek* van gravin Elisabeth Bentinck:

" 15 januari Het water stijgt weer sterk, de Kade wordt nog meer opgehoogd. Daarbij komt nog dat het regent en stormt.

16 januari. Aan de Kade wordt vlijtig gewerkt. Na de lunch ging de keizer met Löwenfeld, Ilseman en Haehner, papa met mij en Adriaan naar buiten om de Kade tegen het stijgende water te verdedigen. Het zwakste punt was de hoek aan de Veerweg.

De goede oude Löwenfeld had weinig plezier in dit 'waterballet'. Onze bezigheid werd onderbroken doordat er een paard in het water viel, dat wij er eerst weer uit moesten trekken. De keizerin stond voor het raam naar haar vlijtige echtgenoot te kijken en zond voor de heren port naar beneden. Tot het donker werd werkten wij door. Aan het diner zei de keizer lachend tegen mij: 'Ik heb u bewonderd om de kracht waarmee u vandaag de palen in de grond hebt geslagen; met zulke sterke armen heeft uw toekomstige man niets in te brengen als het eens tot een discussie mocht komen!' "

17 januari. Voortzetting van het werk aan de dijk. Zelfs de keizerin en gravin Keller doen mee. Het is grappig om te zien hoe beide dames met hun witte glacé handschoenen het hout aanslepen! Tot aan de avond werd gewerkt aan een dam van bundels rijshout. Talrijke fotografen en correspondenten probeerden dichterbij de keizer te komen. Papa had echter alle toegangen terdege laten afzetten. "

In een onbekende krant van 20 januari 1920 wordt melding gemaakt van deze activiteit door een lezer: "Ik zag nu de gehele keizerlijke en grafelijke familie druk in de weer den dijk te versterken. De keizer liep in groen jagerscostuum met groene pet op heen en weer en gaf blijkbaar aanwijzingen...."

VAN HET CONCERTPODIUM

Vorig jaar begon ik dit stukje met een verwijzing naar het wassende water in en om het Kasteel. Het is een bizar toeval - en meer niet - dat, nu ik opnieuw doende ben om iets over het muziekleven in ons uiterwaarden-kasteel aan de openbaarheid prijs te geven, de situatie weinig verschilt van die van een jaar geleden. Hoewel een dijkdoorbraak of geen dijkdoorbraak dat mag je toch wel verschillend noemen. Hoe dan ook, water in het Kasteel of niet, muziek zal er klinken. Een waterval van noten zelfs. En we hopen dat u het ook dit jaar weer de moeite waard zult vinden een of meer concerten te bezoeken. Dat in de eerste plaats, want, al zult u het in het gebouw goed toeven vinden, het muziek aanbod ten kastele moet de belangrijkste reden voor u kunnen zijn om een concert te bezoeken. Althans die professionele eis stelt de muziekcommissie zichzelf. En dat alles als bijdrage om een belangrijk cultuurgoed - als Kasteel Amerongen is - in stand te houden.

Met het oog op dat doel hebben we als Muziek Commissie dit jaar een merkwaardige weg moeten bewandelen: we zijn boos geworden. Boos namens u, tenminste als u zich tot de concertgangers rekent. Boos op het impresariaat omdat van de drie muziekgezelschappen die voor het afgelopen najaar waren gecontracteerd, er twee werden vervangen. Nu begrijpt u net zo goed als wij dat musici door hun gezondheid in de steek kunnen worden gelaten. Ondanks de bescherming die ze genieten van de muze der toonkunst. Ook als er geen gezondheidsproblemen zijn, hebben we trouwens wel - enig begrip voor de keuzes van de musici. Amerongen is natuurlijk maar een klein podium en we proberen musici voor u te contracteren die doorgaans op grotere podia staan. Als musici bij nader inzien blijken te kunnen (of te moeten) kiezen voor zo'n groter podium, ontstaat er een probleem. Maar ondanks ons begrip voor de situatie, vinden wij toch dat een contract, al is dat afgesloten met een klein podium, een contract is. Daarop hebben we ons beroepen en het impresariaat kon dat op haar beurt ook wel weer begrijpen. Nu maar hopen dat al dat begrip over en weer in de toekomst tot integrale uitvoering van de programma's leidt.

In dit Bulletin ziet u het programma '95-'96 voor de Huisconcerten op los vel, U vindt er ook een bestelformulier in,

met aanwijzingen om op een geschikte manier de kaarten in huis te krijgen. Net als vorig jaar hebt u als donateur de gelegenheid om kaarten te bestellen vóórdát het programma in ruimer kring wordt bekend gemaakt. Maakt u er gerust gebruik van!

Wij denken dat het programma aan verschillende muzikale smaken tegemoet komt. Het vermeldt componisten als Fauré, Brahms, Debussy, Beethoven, Satie, Schumann, Schönberg en, niet te vergeten, onze landgenoot Marius Flothuis.

Het werk dat van deze componist op het programma staat, wordt speciaal voor het Renoir Ensemble geschreven en als het niet bij een eerdere gelegenheid wordt uitgevoerd, hebben we op Amerongen op 18 mei 1996 een wereldpremière. U kunt er bij zijn.

Het programma van de Huisconcerten spreekt voor zich. Alleen dus nog iets over de extra concerten. Het **Kinderconcert** is gecomponeerd rond een heel leuk verhaal. U ziet het op de aankondiging. We hebben de prijs voor de jeugd erg laag gehouden om het mogelijk te maken met een groepje kinderen te komen. Waar het Kinderconcert is bedoeld om kinderen op een speelse manier met muziek in aanraking te brengen, willen we met het **Koffieconcert** jonge musici op een speelse manier met een podium laten kennis maken. Het programma wordt pas in een vrij laat stadium vastgesteld, en het mag van ons best iets experimenteels bevatten. We hebben ons trouwens uw kritiek van vorig jaar aangehouden, dus het kopje koffie is bij de concertprijs inbegrepen!

Voor andere liefhebbers van alternatieve klassieke muziek is er weer het **Jazzconcert**. Er wordt naar gestreefd een gevarieerd programma te bieden, zodat zowel de liefhebbers van de oude stijl als van modernere jazz aan hun trekken kunnen komen. Een aparte commissie, waarin de Round Table een hoofdrol speelt, houdt zich bezig met de organisatie. Of er ook in 1996 een optreden van de Daniël Masterclass zal zijn, hangt er vooral vanaf of het Daniël Kwartet weer een selectieprogramma in Zeist op poten zet. Wat ons betreft zijn ook deze jonge musici welkom op het Kasteel en als het zover komt zullen we het tijdig bekend maken. Wel beste lezer, het programma voor het komend seizoen is er. Als u er nu gezellig bij komt zitten, is de harmonie compleet.

KASTEEL AMERONGEN

HUISCONCERTEN 1995-1996

23 september '95

De getalenteerde Russische violist **Valentin Zhuk**, die vanuit Nederland de wereld bereist, brengt begeleid door de veelzijdige pianiste **Arielle Vernède**, ondermeer sonates van Beethoven en Brahms ten gebore.

14 oktober '95

Het in de Nederlandse concertzalen veel gevraagde **Leonardo Trio** geeft een concert waarin de romantiek van Brahms en Schumann te beluisteren valt, naast muziek van Haydn.

28 oktober '95

Irene Maessen (sopraan), **Tom Sol** (bariton) en **Frans van Ruth** (piano) voeren werk uit van onder andere Wolf, Schumann en Schubert, dat is gebaseerd op 'der Westöstliche Divan', een orientalistische dichtbundel van Goethe.

27 april '96

Het virtuose en tot ver in het buitenland furore makende pianoduo **Leo van Doeselaar & Wyneke Jordans** speelt - op onze Erard vleugel - muziek van Chabrier, Satie, Debussy en Franck onder de titel 'Fin de Siècle'.

18 mei '96

Een bijzonder concert, uitgevoerd door een al even bijzonder kwintet. Het **Renoir Ensemble** (fluit, strijkers en harp) vertolkt het prachtige Impromptu van Fauré, het harpkwintet van Pierné en, mogelijk een wereldpremière, een nieuw werk van Marius Flothuis.

1 juni '96

Het tot in de Verenigde Staten vernaarde **Schönberg Kwartet** heeft een schitterend programma samengesteld met strijkkwartetten van Schumann, Sjostakovitsj en, uiteraard, Schönberg.

HUISCONCERTEN OP ZATERDAG, AANVANG 20.15 UUR

4 november '95

EXTRA CONCERTEN

Kinderconcert Doortje's Neeziekte. Prinses Doortje is ziek, ze zegt overall nce op. Alleen muziek kan haar genezen. Uitgevoerd in het Koetshuis van Kasteel Amerongen voor kinderen van 6-12 jaar; aanvang 19.30 uur.

16 juni '96

Koffieconcert (zondagochtend; aanvang 12.00 uur) door hoofdvakstudenten van het Utrechts Conservatorium. Programma wordt nader bekend gemaakt.

22 juni '96

Jazz at the Castle. Vanaf ongeveer 21.00 uur zijn in en om het Koetshuis verscheidene jazzstijlen te beluisteren.

Programma's onder voorbehoud

KAARTVERKOOP

Losse kaarten: Huisconcerten *f* 20,- (*f* 17,50* voor donateurs, 65+, CJP); Koffieconcert *f* 15,- (*f* 12,50* voor donateurs, 65+, CJP, *f* 7,50 voor kinderen), kop koffie inbegrepen; Kinderconcert *f* 5,- (volwassenen *f* 10,-), inclusief consumptie. Kaarten verkrijgbaar bij: VVV, Drostestraat 20, Amerongen; Boekhuis 'Het Kompas', Overstraat 9, Amerongen; Aan de zaal, indien niet uitverkocht.

Abonnementen: 6 concerten *f* 105,- ; 3 concerten in 1995 *f* 52,50; 3 concerten in 1996 *f* 52,50.

Reservering: Reserveren van losse kaarten en abonnementen tot 14 dagen voor de concertdatum bij VVV Amerongen (03434-52020).

* op vertoon van geldig bewijs

KASTEEL AMERONGEN

HUISCONCERTEN

Bestelformulier seizoen 1995-1996

Hierbij bestelt ondergetekende:

Naam :
Adres :
Postcode :
Telefoon :

O	abonnements voor 6 concerten à f 105,-	f
O	abonnements voor 3 concerten in 1995	
	à f 52,50	f
O	abonnements voor 3 concerten in 1996	
	à f 52,50	f
O	Losse kaarten à f 20,- (f 17,50* voor	
	donateurs, 65+, CJP) voor:	
O	Zukh/Vernede op 23.09.95	f
O	Leonardo Trio op 14.10.95	f
O	Maessen/Sol/Van Ruth op 28.10.95	f
O	Van Doeselaar/Jordans op 27.04.96	f
O	Renoir Ensemble op 18.05.96	f
O	Schönberg Kwartet op 01.06.96	f

* op vertoon van geldig bewijs

TOTAAL

Het verschuldigde bedrag is overgemaakt op rekeningnummer
94 16 74 525 van de SNS Bank te Amerongen tnv de Stichting
Vriendenkring Kasteel Amerongen (gironummer Bank: 821 000).

Handtekening:

Dit bestelformulier opsturen aan:

J. van Manen,
Kon. Wilhelminaweg 50b,
3958 CP Amerongen.

De kaarten worden u toegestuurd nadat het bestelformulier en
het verschuldigde bedrag zijn ontvangen.

Dat moet toch mooi kunnen worden!

Namens de Muziek Commissie,

B.W. Knol

HUISCONCERTEN

VOORJAAR 1995

29/4 '95 Het Guarneri Trio: Ravel; Schubert
 Danièle Dechenne - piano
 Jean Decroos - cello
 Eeva Koskinen - viool

13/5 '95 Pieter Wispelwey - cello
 Paul Komen - piano
 Beethoven; Debussy

10/6 '95 Rachel Ann Morgan- zang en harp
 (mezzosopraan)
 Tan Crone - pianobegeleiding
 liederen van o.a. Brahms en Debussy;
 enkele Keltische volksliederen.

Huisconcerten op zaterdag, aanvang 20.15 uur

* * *

Extra concerten:

18/6 '95 Koffieconcert op zondag, 12.00 uur,
 hoofdvakstudenten van het Utrechts
 Conservatorium. (incl. kop koffie)

24/6 '95 Jazz at the Castle; vanaf + 21.00 u.
 in en om het Koetshuis: verschei-
 dene jazzstijlen.

Kaartverkoop: zoals op bijgevoegd inlegvel ook
 staat aangegeven.

DE HEERLIJKHEID AMERONGEN IN DE 17de EN 18de EEUW

Deel 3: Misdad en straf; Delicten tegen de overheid en openbare orde.

Inleiding

Eigenlijk zou de beschrijving van de criminaliteit in Amerongen moeten bestaan uit een opsomming van alle gepleegde misdaden in deze Heerlijkheid. Maar je bent afhankelijk van wat er geregistreerd en bewaard gebleven is zodat je altijd al met een "dark number" van ongeregistreerde misdaden blijft zitten. En jammer genoeg is de ideale bron, een administratie van alle aangegeven en opgespoorde delicten in Amerongen, niet overgeleverd. (In het zomer-Bulletin-1994 staan de gebruikte bronnen beschreven.) Dat alles maakt het onmogelijk om een volledig en allesomvattend beeld van de criminaliteit te geven. Wel kan beschreven worden welke soorten misdaden voorkwamen, werden vervolgd en met welke regelmaat dat gebeurde. Hiervoor is een indeling van de delicten in categorieën noodzakelijk.

1.1 Delictscategorieën.

De verschillende misdaden die in de Heerlijkheid Amerongen van 1662 tot 1794 voorkwamen zijn als volgt in de categorieën ingedeeld:

1. GEWELDSDELICTEN (Geweld), bestaande uit:
 - A. Levensdelicten:
 - dat wat de dood tot gevolg heeft.
 - B. Lijfsdelicten:
 - bedreiging, mishandeling en verwonding (vechtpartijen).
2. ZEDENDELICTEN (Zeden), zoals daar zijn:
 - overspel, ontucht, bigamie, sodomie en prostitutie.
3. VERMOGENSDELICTEN (Vermogen), waaronder vallen:
 - diefstal, inbraak, heling en oplichting, als ook stropen en het onbevoegd uitoefenen van een beroep.
4. DELICTEN TEGEN DE OVERHEID EN OPENBARE ORDE (OV&OpOr)
 - verdeeld in:
 - A. Delicten tegen de overheid:
 - belastingontduiking, smokkel, ontvluchting, beledigen of hinderen van een ambtenaar in

functie, desertie, schending van een verban-
ning of een aanmaning.

B. Delicten tegen de openbare orde:

- slecht gedrag, huisvredebreuk, bedelarij,
schending van de zondagsrust, enz.

5. ONBEKEND.

- Deze rest-categorie is nodig omdat er een aan-
tal zaken zijn waaruit niet op te maken valt
waar men nu van beschuldigd werd.

Over de hele periode van 1662 tot 1794 zijn er in Ame-
rongen, voor zover bewaard gebleven, 286 processen gevoerd
waarin in totaal 489 verdachten terecht stonden. (Met name
vechtpartijen leverden meerdere verdachten op). Wanneer
alle verdachten in een delictscategorie zijn ingedeeld
staan de zaken er als volgt voor:

Criminaliteit per delictscategorie
voor gerecht Amerongen, 1662-1794

	aantal	%
Geweld	323	66%
Zeden	1	0.2%
Vermogen	35	7.2%
Ov&OpOr	79	16.6%
Onbekend	49	10%
	489	100%

In dit Bulletin zullen de delicten tegen de Overheid
en de Openbare orde besproken worden. De andere delicts-
categorieën komen in volgende Bulletins aan bod.

II Delicten tegen de overheid.

Dit zijn de delicten die rechtstreeks gericht waren
tegen overheids-dienaren of -inkomsten plus desertie.

De meerderheid van de daders (14 personen) had zich
schuldig gemaakt aan het beledigen van, of zich verzetten
tegen een overheidsfunctionaris. Met name belediging van
het gerecht of haar leden werd zeer hoog opgenomen.
De twee vrouwen die hiervan beschuldigd werden hadden

kwaad gesproken van het gerecht door een aantal leden te beschuldigen van oneerlijkheid tegenover hun man. De een zag haar man benadeeld bij 'de lemietscheijdonghe van haer man en Evert van de Waels toebaxlandt'¹⁾ en de ander bij de verhoging van de impost op zijn gemaal. De mannelijke belediger tenslotte, was woest tekeer gegaan tegen de schepen die hem had aangegeven bij de drost en nu als lid van het gerecht over hem moest oordelen. Een dagvaarding wegens belediging van het gerecht was het gevolg. Gelukkig voor hem had de Drost begrip voor de situatie en adviseerde het gerecht positief over zijn submittie verzoek, waarna hij werd veroordeeld tot een boete van "maar" f 70,-. Een van de twee vrouwen verzocht ook nederig om in submittie ontvangen te worden en kwam er daarna met het betalen van de proceskosten heel goed vanaf. In alle gevallen was de eis van de drossaard namelijk geweest: Lijfstraf! De enige die de aanklacht voor het gerecht had ontkend, Helena Bremaet, werd veroordeeld tot 2x 24 uur 'op water en brood'.

Bedreiging van of verzet tegen een ambtenaar in het uitoefenen van zijn ambt was evenmin een licht vergrijp. De drie "heren" die de dorps-ratelaar op een nacht in 1697 zo bang hadden gemaakt door met messen over de straat te schrapen, een stok te gooien en te vloeken, werden dan ook voor de criminele schepenbank gedaagd. Op advies van Utrechtse rechtsgelerden stelde het gerecht dat ze een genoegdoening van 10 (de leider), 3 en 2 ducatonns moesten betalen [zilveren Ridder of ducaton f 3,15; voormaligmuntstuk met een ruiter als beeldenaar (red.)]. De rest van de daders had verzet gepleegd tegen: de drossaard, de tolinner van de Heer van Amerongen en een diender. Zij moesten hoge boetes betalen, tussen de f 100,- en f 300,-. Daar bleef het bij omdat ze berouw toonden. Gabriël Lijster was na zijn verzet tegen de drost gevlucht en werd voor 10 jaar uit het gewest Utrecht verbannen. Volgens het gerecht een straf ter afschrikking voor dit zeer zware vergrijp; rekening houden met verzachtende omstandigheden was namelijk niet mogelijk geweest daar hij niet voor het gerecht was verschenen en zich dus ook niet verweerd had.

1 RAU Dorp inv.nr.120 + 122 1678 (Lijsbet van Dam)

Andere delicten die in deze categorie vallen, werden gepleegd door: - Jean le fort Belgarde, die in 1708 Lijsbet Gerrits nog onderdak verschafte terwijl ze twee weken eerder door het gerecht voor 12 jaar verbannen was (dit kostte hem 25 goud Nederlandse Rijders).

-Anna Geertruid Enclaar, die in 1792 een aanmaning tot vertrek genegeerd had werd na drie dagen 'op water en brood' voorgoed uit de Heerlijkheid verbannen.

- en er was een groepje van vijf "nachtwachters" dat in 1791 veel te vroeg dacht dat hun dienst er al op zat. De enige die niet tot een schikking wilde komen werd veroordeeld in de geëiste boete van f 3,- zoals in de ordonnantie van de Staten van Utrecht 'op 't gaan van de NagtWagten ten plattenlande' staat aangegeven.²⁾

Tenslotte moet er nog een zaak van "belasting-ontduiking" vermeld worden. Daaraan maakte zich een schepen schuldig die in 1675 "vergeten" had een stuk land te taxeren. Hoewel de drossaard een genoegdoening eiste vond het gerecht dat de zaak geschikt diende te worden. Dit was wel het einde van de carrière van de schepen Brantsen, pas 11 jaar later werd hij nog éénmaal tot schepen benoemd.

III Delicten tegen de openbare orde.

Hieronder vallen de delicten die een meer algemeen karakter hadden. Daarbij is onderscheid te maken tussen lichte en zware delicten.

III.1 Lichte delicten tegen de openbare orde.

Bij deze delicten is meer sprake van overtredingen dan van misdrijven. De straf die erop stond was dan ook een lage boete. Het ging daarbij oa. om personen die hun dieren zonder toestemming van en/of betaling aan de schutter teruggehaald hadden. Deze schutter had als taak loslopend vee op te vangen, waarna de eigenaar het tegen een boete kon komen ophalen. Verder vallen onder deze categorie diegenen die hun hond 'ongebungelt en ongeknuppelt' hadden laten lopen (dus los en zonder stok aan zijn nek, een gevaar voor het wild!), een voerman die niet naar Utrecht was gereden terwijl het zijn beurt was en schending van de zondagsrust (door die dag te werken of te kaarten). Al deze lichte delicten werden door bekenden van het gerecht, Ameynse inwoners of werknemers, gepleegd. Zij werden over

het algemeen ook steeds veroordeeld in de boete die de drost geëist had (een paar gulden).

III.2 Zware delicten tegen de openbare orde.

Hieronder valt het lastig vallen van mensen, of dat nu gewelddadig of alleen baldadig was. Twee personen maakten zich daarbij ook nog schuldig aan huisvredebreuk, want zij vielen in 1663 en 1671 de mensen zelfs in hun huizen lastig.

- Zo was Jan Peters eerst het huis van Jan Henricksen binnengedrongen waarop diens vrouw ongekleed en luid roepend de straat opliep. Vervolgens ging hij in het huis van Cornelis Corssen die sliep, en waar hij onder diens dekens tastte en nog iets onduidelijks met de dochter uithaalde.³⁾

Maar voor het gerecht betoonde hij spijt en beloofde het nooit meer te doen. Op verzoek en 'ootmoedige supplicatie' van zijn vader, besloot het gerecht hem nog 24 uur op water en brood in de gijselkamer te laten zitten als straf.

Een ander moest voorkomen omdat hij iemand met zijn paard onder de voet gelopen had (1670) en een knecht (in 1695) omdat hij 'moetwill, ongehoorsaemheijt ende nalatigheijt in het huis van sijn Meester (had) begaan', maar die was zijn hechtenis ontvlucht en werd niet meer gepakt. Eind 18de eeuw stonden nog eens 9 verdachten van baldadigheden en brutaliteiten terecht, waaronder twee jongens die (ook dronken) op een avond in 1784 een oude vrouw uitscholden en de stuipen op het lijf joegen.

- Op zondagavond rond half negen kwam weduwe de Vries van een vriendin op weg naar huis de jongelui ter hoogte van het raadhuis tegen. Deze spraken haar zo met 'de vuilste bordeeltaal' toe dat ze ontsteld naar haar vriendin terug vluchtte. Diens dochter ging een buurman te hulp halen, die voor het huis twee dronken en vloekende jongens vond die hem uitdaagden te vechten.⁴⁾

Zij hadden de publicatie van het gerecht van ruim één maand eerder overtreden waarin baldadigheden ten strengste

4 RAU Dorp inv.nr.121 1784

3 RAU Dorp inv.nr.122 1671 (ondervraging van
Jan Peters)

verboden werden en 'exemplare straffen' daarvoor aangekondigd. 5) Tegen hem werd dan ook 14 dagen op water en brood geëist, maar het vonnis luidde 8 dagen. Toch hoefden zij dit niet helemaal uit te zitten want na drie dagen werden de resterende dagen kwijtgescholden en kwamen ze vrij. Het gerecht kwam tot dit gratie besluit op verzoek van beide families en omdat er reden was erop te vertrouwen dat '... deze verrigte justitie op de gemoederen heeft geïnfleueerd...' en dat ze nu voldoende onder de indruk waren zodat ze het niet meer zouden doen, wat ze ook beloofden. De vier andere jongens die ook 'gestadig saamen rotten des avonds' mochten na een donderpreek van het gerecht gaan.

Volgens de 'politie-boeken' had Feijtje Reijers de gewoonte de inwoners van Amerongen zonder enige aanleiding uit te schelden. In juni 1704 kreeg zij de waarschuwing daarmee op te houden, want anders zou ze op water en brood gevangen worden gezet. Een maand later was het zover. De drost kreeg toestemming haar, zolang als het gerecht dat nodig vond, in hechtenis te nemen. Een vorm van bestrafing zonder dat er een proces geweest was.

Ook bedelen en vagebonderen was een zwaar delict waarop lijfstraffen stonden. De vele rondtrekkende mensen die

tussen de (kortdurende) baantjes door bedelend aan de kost probeerden te komen werden door de overheid argwanend bekeken. Alleen met schriftelijke toestemming van het plaatselijke gerecht mocht er gebedeld worden, anders kon je gearresteerd, gegeseld en verbannen worden. In de Heerlijkheid Amerongen werden in de periode 1662-1794 "slechts" 11 bedelaars vervolgd: 9 mannen en 2 vrouwen. Dat hadden ze te danken aan het feit dat ze te brutaal en opdringerig geweest waren. De drost eiste dan een lijf- of gevangenisstraf en tevens verbanning uit gewest Utrecht. Het gerecht volstond meestal met een veroordeling tot enkele dagen 'op water en brood' en levenslange verbanning. Dat was natuurlijk de makkelijkste en goedkoopste oplossing. Het lijkt erop dat men in Amerongen niet zo happig was op het vervolgen van bedelaars.

Maar éénmaal ging er een lijfstraf aan de verbanning vooraf. De 53-jarige Hollander Cornelis Laurents van der Haven was dan ook een zeer hardnekkige bedelaar die de mensen zelfs bedreigde als ze niet snel genoeg iets gaven en in 1705 al door het gerecht van Rhenen te pronk was gezet en voor het leven uit Utrecht verbannen. De drossaard eiste dan ook dat hij gegeseld, gebrandmerkt en verbannen zou worden. Het gerecht oordeelde milder. Het vonnis luidde: '... openbaarlijck met een strop om de hals met garden gegeeselt te worden, ende vervolgens levenslange verbanning uit heel Utrecht.'⁶⁾ De strop gaf aan wat de volgende keer de straf zou zijn.

IV Conclusie

Bij lichte delicten tegen de overheid en openbare orde eiste de drossaard steeds de boete die volgens de betreffende ordonnantie of plakkaat ook op dat delict stond. Kwam het in de 17de eeuw nog voor dat men in een lager bedrag werd veroordeeld, in de 18de eeuw was het bedrag altijd gelijk aan de eis. Zware delicten werden over het algemeen door het gerecht hoog opgenomen, maar tot lijfstraffen kwam het niet. Alleen voor de bedelaar die het meest op zijn kerfstok had was een lijfstraf onvermijdelijk. Verder kreeg iedereen die een zware straf verdiend had gevangenisstraf en/of verbanning. Slechts een enkeling

werd met een boete bestraft, maar dan ging het ook om personen die uitvoerig hun spijt betuigden en zich bij voorbaat aan de uitspraak van het gerecht onderwierpen.

M.H.A. Pierson

Volgend Bulletin: Misdaad en Straf;
Zeden- en Vermogensdelicten.

* * *

DIT WAS DE 71ste KEER!

foto: Thom Gerlings.

KASTEEL AMERONGEN: EEN BEDREIGD MONUMENT!

Een oudbruin
 achttiende eeuws kastje staat ver-
 weesd op een paar iele schragen.

Het pompeuze, loodzware tapijt uit het koetshuis
 van kasteel Amerongen wordt met vereende krach-
 ten opgerold en hoger opgeslagen.

„Kade rond kasteel Amerongen verhogen”
Provincie wil snelle dijkverbetering

Hoogwater maandag kritiek

Ook pleit de
 provincie voor verhoging van
 de kade rond kasteel Ameron-
 gen.

28 januari 1995

**Het Rijnwater zwelt,
 breed en bruin**

Amerongen

In het immense kasteel Ameron-
 gen, anders eenvoudig in ruste, is
 het hard aanpopen. Boekenkis-
 ten, een arreslee, koetsen, een la-
 kenpers, alles even zwaar en
 massief, moet omhoog. Is het
 niet naar de eerste verdieping,
 dan toch zeker op schragen.

Het kasteel kreeg 90 centimeter water binnen

speciale
 'Hoogwaterlijn'

**Kolkend water
 slaat beleg voor
 kasteel Amerongen**

'We vonden het toen een bijzonderheid,
maar hoopten het niet meer mee te maken'

Geldgebrek verzwakt privé-dijk.

een grauw litteken
halverwege een kastdeur herin-
nert aan '93.

Benedenverdieping kasteel

Amerongen uit voorzorg ontruimd

Antieke koetsen rusten op plastic stoelen

Ook hier wil de provincie met waterschap en kasteel eigenaar tot een structurele oplossing komen. Verbetering en ophoging van de kade zal naar schatting ongeveer een half miljoen gulden kosten.

Bij kasteel Amerongen werken ze een metertje water weg.

Van rommel kunnen ze ook meepraten in kasteel Amerongen. Tientallen vrijwilligers zijn er deze week aan de slag om de zaak weer op orde te krijgen.

Poetsen, pompen en heel veel dweilen

Amerongen, 3 feb. 1995

foto: Retteke v.d. Laan en Thom Gerlings.

VACATURE

Kasteel Amerongen zoekt op korte termijn
een suppoost/rondleider

Taken:

- * toezicht houden op het museum en de daarin aanwezige collectie
- * verzorgen van rondleidingen voor groepen

Werktijden:

- enkele dagdelen per week van 3½ uur per dagdeel ('s maandags gesloten)
- 1 x per vier weken een zaterdag en een zondag van 13.00 tot 17.00 uur
- het museumseizoen loopt van 1 april tot 1 november
- bereid op andere tijden in te vallen

Honorering: - kleine financiële vergoeding

Vereisten:

- interesse voor geschiedenis van Kasteel en bewoners
- goede contactuele eigenschappen

Inlichtingen: dagelijks tussen 10.00 en 14.00 uur bij de administratie van Kasteel Amerongen, tel.: 03434-54212

BESCHILDERDE EIEREN

Expositie van 6 - 26 april

In genoemde periode wordt een verzameling versierde eieren uitgestalt in het onderhuis van Kasteel Amerongen.

Het ei is een van de religieuze zinnebeelden. Het is het symbool van de geboorte, de oorsprong van de wereld, de vruchtbaarheid van het leven.

Wanneer het beschilderen van eieren begonnen is, is niet precies te zeggen. Het oudste beschilderde ei dat ooit gevonden werd, stamt uit de 4de eeuw; het werd in de sarcofaag van een Romeins-Germaans graf bij Worms ontdekt.

Bij het christelijke en bij het niet-christelijke Paasfeest staan vruchtbaarheids-symbolieken centraal. Zoals men weet het Paasvuur: men geloofde dat de rook die over de velden trok, vruchtbaarheid aan het land zou meegeven. Ook veronderstelde men dat het ei een krachtbron zou zijn voor de akkers. Eieren werden daarom over het land verspreid en het was niet ongebruikelijk om ze zelfs in te graven. Pas nadat de kracht van het ei overgedragen was aan het land, konden de eieren worden gegeten. In dit gebruik zou je de oorsprong van het "verstoppertje" van paas-eieren kunnen zoeken. Door het eten van de eieren - met de kiem van het nieuwe leven in zich - dacht men sterk te worden.

Eieren en Pasen horen bij elkaar. Het ei werd het symbool voor de paastijd. In de "Goede Week" kleurden of beschilderden mensen de eieren, soms tot ware kunstwerkjes.

Een Arnhemse Stichting, die een grote collectie beschilderde eieren beheert, stelt een gedeelte van de 'kunstwerkjes'tentoon, te beginnen in de week voor Palmzondag t/m 25 april.

EEN KEIZERLIJK ONTHAAL: fietsen op de Heuvelrug

De herinnering aan die roemruchte verhuizing 75 jaar geleden, van ex-keizer Wilhelm II, van zijn tijdelijke logeeradres zoals Kasteel Amerongen was naar zijn definitieve woning. Huis Doorn, vormt de aanleiding tot het samenstellen van een aantrekkelijke fiets-route over de Utrechtse Heuvelrug, [NS-dagtocht - trein tot Maarn].

In samenwerking met Kasteel Amerongen, kasteel Huis Doorn en de plaatselijke VVV-kantoren van Amerongen, Leersum, Doorn en Zeist, is een "arrangement" samengesteld dat bestaat uit :

- * een uitvoerige routebeschrijving
- * toegangskaarten voor beide kastelen
- * kortingscoupons voor fietshuur
- * consumpties op beide kastelen
- * een lunch halverwege de route

Het vertrekpunt kan zijn het Dorpshuis De twee Marken in Maarn (aankomst in 1918 van Wilhelm), òf bij Kasteel Amerongen òf bij kasteel Huis Doorn.

Evenals Kasteel Amerongen, heeft kasteel Huis Doorn een tentoonstelling samengesteld over de ex-keizer 'Een tweede Frederik de Grote, maar dan anders'

Informatie geven de bovengenoemde VVV's; het arrangement loopt van 16 mei t/m 30 juni.

BERENFESTIVAL

Ook in 1995 zal het weer een geweldig berenfeest worden met veel gezellige kramen op het voorplein en in het Koets-huis zal van alles te doen zijn op het gebied van berenmaterialen, berengeschenkartikelen en natuurlijk beren in soorten en maten.... In juni is het zover, het hele Pinkster-weekend lang!

RONDTUINEN IN AMERONGEN

Een van de ouwe getrouwen op de lijst van evenementen blijft het 'tuinen kijken'. Deze activiteit heeft een bijzondere aantrekkingskracht zodat het project "Juni tuinenmaand in de provincie Utrecht" opnieuw opgepakt wordt vanuit de Stichting Vriendenkring, waarbij de Tuinkabouters

van Kasteel Amerongen garant staan voor de uitwerking en de uitvoering van de plannen.

'Rondtuinen in Amerongen' wil zeggen: Kasteel Amerongen,

* een bezoek aan het Huis en de tuin, plus

* een bezoek aan twee privé-tuinen

in het oude dorp

* alleen voor kleine groepen

* volgens afspraak

* f 12,-- per persoon

* Rondleiding Kasteeltuin op aanvraag

* tel. 03434 - 51369 (niet in het week-end)

Een idee voor een uitstapje met familie, vrienden?

NOG MEER EVENEMENTEN

8 juli t/m 31 okt. '95 zomertentoonstelling Kasteel Amerongen: '**Huizen in miniatuur**' (maquettes).

26 augustus '95 **Daniël Masterclass.** Geselecteerde Kaartverkoop ook bij: leerlingen van het Daniël Strijk-
*Boekhuis 'Het Kompas' kwartet. Kaarten voor dit extra
Overstr. 9 Amerongen Concert f10,--, bij VVV Amerongen
03434-52020 (aanvang 20.15 uur).

9 september '95 **Open Monumentendag.**

7 oktober '95 **Donateursdag** (zie zomerbulletin)
Het programma wordt daarin nog bekend gemaakt. Wilt u dit beschouwen als een **persoonlijke uitnodiging!**

21 t/m 24 sept. '95 **Antiekbeurs** in het Koetshuis.

4 november '95 **Kinderconcert** in de serie extra
Concerten: 'Doortje's Neeziekte'
Kaartverkoop: zie inlegvel van de
Huisconcerten 1995-1996.

23 t/m 25 nov. '95 Kerstmarkt in het Koetshuis.

*

* *

* Sigurd von Ilsemann - "Der Kaiser in Nederland"
 Oorspronkelijke titel "Der Kaiser in Holland, verschenen
 bij Biederstein Verlag, München

* * *

Gezinskaart kasteelbezoek

AMERONGEN - Het bestuur van de Stichting Kasteel Amerongen heeft besloten een gezinskaart in te voeren. Het gaat voorlopig om een proef en het geldt alleen voor inwoners van Amerongen.

De kaart is geldig voor vader, moeder en twee kinderen beneden de 18 jaar. De kinderen of het kind moet wel altijd onder geleide zijn van één van de ouders/verzorgers. De prijs van deze kaart gaat f 35,- bedragen. Hij is geldig voor de entree van de tuin en het kas-

teel. Tevens worden de toegangskaartjes, die tot heden drie gulden kosten en toegang geven tot een tuinbezoek, verhoogd tot vier gulden. Men kan de gezinskaart aanvragen tijdens kantooruren van de VVV of schriftelijk via de brievenbus van het kasteel. Ook kan men zich telefonisch opgeven op nummer 54212 ook tijdens kantooruren van 10.00 tot 14.00 uur. De kaarten kunnen tegen contante betaling vanaf 1 april worden opgehaald bij de dames van het VVV.

COLOFON

Bulletin Kasteel Amerongen

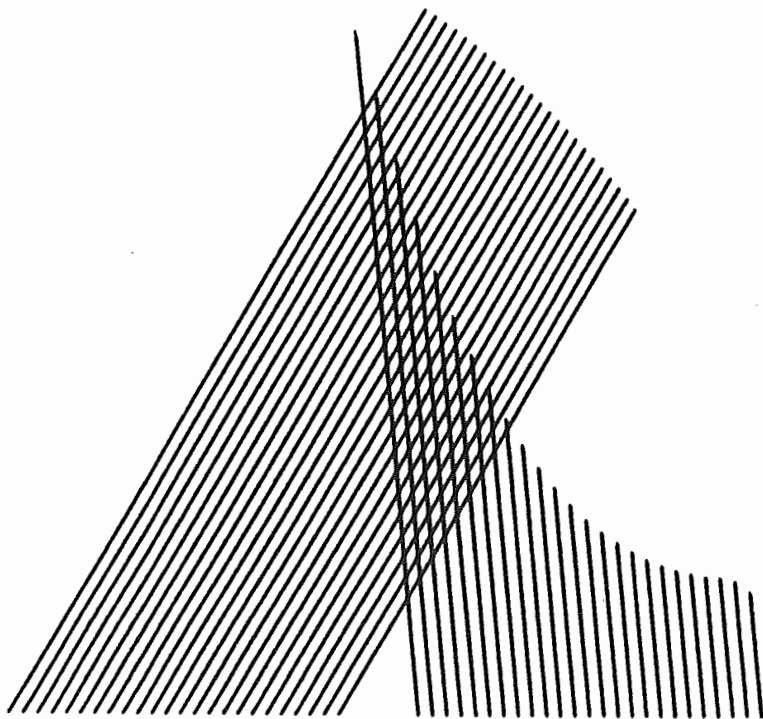
Uitgave: Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

Kasteel Amerongen, Drotestraat 20, 3958 BK Amerongen
 tel.: 03434 - 54212

Kasteel open: 1 april - 1 november
 dinsdag t/m vrijdag 10-17 uur
 za-, zon- en feestdagen 13-17 uur
 's maandags gesloten

Redactie: A.M. van Heijst
 B.E.O. van der Laan
 H.F. Rotgans - van Blerkom

Druk: Offset, Print '81, Doorn

EVERT SNEL

PIANO'S - VLEUGELS
WERKHOVEN

TELEFOON 03437-1741/1577 FAX 03437-2059
BRINK 10/3985 SB WERKHOVEN
INKOOP, VERKOOP, VERHUUR / RESTAURATIE,
STEMMEN, ONDERHOUD / CONCERTSERVICE

INSTALLATIEBEDRIJF
MEIJER B.V.
AMERONGEN

elektrotechnisch installatiebureau * gas- en waterfitter *
lood-, zink- en dakwerk * centrale verwarming * ventilatie *
sanitair *

OVERSTRAAT 11 - TEL. 03434-51233

Aannemersbedrijf
M. Kleinveld en Zn. B.V.

Rijnstraat 1
3958 BE Amerongen
tel: 03434 - 51756
54208

Ook voor hout- en plaatmateriaal

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is

opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van Kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris. Donateurs genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden vrije toegang tot het kasteel, het park en de tuinen.

Voor minimaal f 25,-- per jaar bent U al donateur. Het is ook mogelijk donateur voor het leven te worden (minimaal f 250,--). Als donateur ontvangt U driemaal per jaar het bulletin. Het postbanknummer van de Stichting is 6163. Meer informatie tussen 10.00 en 15.00 uur op het kasteel, tel. 03434 - 54212.

* * *

Concerten:

op Kasteel Amerongen worden regelmatig huisconcerten gegeven. Raadpleeg de concert-agenda voor data, abonnement of het reserveren van losse kaarten.

